

Ár 2016, fimmtudaginn 18. ágúst, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Elísabet Júlíusdóttir og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 23/2016:**

M
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar. Málið barst úrskurðarnefndinni 4. apríl 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. samdægurs. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. sama dag, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 18. maí 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 19. maí 2016, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 9. júní 2016.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 18. ágúst 2016

II.

Málsatvik.

Þann 1. mars 2007 tók sóknaraðili bílalán hjá A. Fór lánveitingin fram með þeim hætti að sóknaraðili gaf út veðskuldabréf að fjárhæð kr. 2.123.677,- þar sem sóknaraðili viðurkenndi að skulda A fjárhæð skuldabréfsins með tilgreindum skilmálum. Var lánið 50% í íslenskum krónum og 50% í nánar tilgreindum erlendum hlutföllum; 12,5% USD, 7,5% JPY, 20% EUR og 10% CHF. Í skilmálum skuldabréfsins kom fram að láns hluti í íslenskum krónum væri verðtryggður miðað við vísitölu neysluverðs, grunnvísitölu 266,9 stig, og skyldi lánið bera breytilega vexti skv. gjaldskrá lánveitanda eins og þeir væru skráðir á hverjum tíma, sem voru 7,25% við útgáfu skuldabréfsins. Láns hlutar í erlendum gjaldmiðlum, skv. skilmálum bréfsins, báru LIBOR/EURIBOR vexti skv. skilgreiningu í gjaldskrá A, eins og þeir voru skráðir á hverjum tíma, að viðbættu föstu vaxtaálagi.

Samkvæmt ákvörðun Fjármálaeftirlitsins þann 14. október 2008 um ráðstöfun eigna og skulda FF. yfir til F tók varnaraðili við kröfum á hendur sóknaraðila skv. hinu umþrætta skuldabréfi.

Með skilmálabreytingu, dags. 25. nóvember 2008, var greiðsluskilmálum skuldabréfsins breytt og kveðið á um að á gjalddögum frá 3. desember 2008 til 3. mars 2009 yrðu aðeins greiddir vextir af skuldabréfinu en ekki afborganir auk þess sem

lánstíminn var lengdur og yrði síðasti gjalddagi þann 3. júlí 2014. Þann 16. mars 2009 var skilmálum skuldabréfsins breytt í annað sinn þannig að á gjalddögum frá 3. apríl 2009 til og með 3. nóvember 2009 yrðu greiddar fastar greiðslur að fjárhæð kr. 28.500 auk þess að lánstíminn var lengdur þannig að síðasti gjalddagi yrði 3. nóvember 2014. Frá gjalddaga 3. desember 2009 til gjalddaga 3. júní 2010 var greitt af láninu í samræmi við skilmála skuldabréfsins.

Í Hæstarétti féllu dómur þann 16. júní 2010 í málum nr. 92/2010 og 153/2010, þar sem komist var að þeirri niðurstöðu að óheimilt væri að gengistryggja lánskuldbindingar í íslenskum krónum. Þann 16. september 2010 kvað Hæstiréttur upp dóm í máli nr. 471/2010 þar sem komist var að þeirri niðurstöðu að bein og órjúfanleg tengsl væru á milli ákvæða samninga um gengistryggingu þeirra og ákvæða þeirra um LIBOR og/eða EURIBOR vexti og ef um ólöglega gengistryggða skuldbindingu væri að ræða yrði að líta með öllu hjá ákvæðum viðkomandi samnings um slíka vexti. Í málinu var jafnframt komist að þeirri niðurstöðu að í stað hinna erlendu vaxta bæri slík skuldbinding vexti skv. 4. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu (vaxtalög).

Með lögum nr. 151/2010 um breytingu á vaxtalögum mælti löggjafinn fyrir um uppgjörsaðferð ólöglegra gengistryggðra lána sem byggði á þeirri aðferðafræði sem lögð var til grundvallar í niðurstöðu Hæstaréttar í máli nr. 471/2010. Jafnframt var kveðið á um að slíkt uppgjör skyldi fara fram á öllum lánsamningum og eignaleigusamningum sem einstaklingar höfðu gert við fjármálafyrirtæki sem að einhverju leyti tengdust erlendum gjaldmiðlum.

Engar greiðslur voru inntar af hendi vegna láns sóknaraðila frá gjalddaga 3. júní 2010 og þar til að varnaraðili framkvæmdi endurútreikning á láninu í samræmi við fyrirmæli laga nr. 151/2010 þann 16. mars 2011. Á árinu 2012 féllu dómur í Hæstarétti um gildi fullnaðarkvittana fyrir greiddum vöxtum. Á grundvelli niðurstöðu hinna svokölluðu kvittanaðóma framkvæmdi varnaraðili endurútreikning í annað sinn á láni sóknaraðila þann 4. júlí 2013. Með kvörtun sóknaraðila fylgdu útreikningar og kvittanir vegna framangreindrar endurútreikninga.

Lánið var greitt upp þann 31. júlí 2014 með söluandvirði hinnar veðsettu bifreiðar.

Með bréfi dags. 8. febrúar 2016 gerði sóknaraðili endurkröfu á varnaraðila vegna endurútreiknings. Krafðist sóknaraðili þess að varnaraðili myndi endurgreiða sóknaraðila fjárhæðina 238.528 ásamt vöxtum frá 31. júlí 2014. Erindi sóknaraðila var ekki svarað af hálfu varnaraðila.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili endurgreiði sér kr. 238.528 með dráttarvöxtum skv. 1. mgr. 6. gr. sbr. bráðabirgðaákvæði X. laga nr. 38/2001 frá 31. júlí 2014 til greiðsludags. Verði ekki fallist á aðalkröfu krefst sóknaraðili þess til vara að varnaraðili verði gert að greiða sér 238.528 með vöxtum samkvæmt 4. gr., sbr. 18. gr. vaxtalaga samkvæmt 1. mgr. 6. gr. vaxtalaga frá 31. júlí til uppkvaðningu úrskurðar í máli þessu og með dráttarvöxtum til greiðsludags.

Kröfur sóknaraðila byggja á því að hið umþrætta lán hafi ekki verið endurreiknað með fullnægjandi hætti skv. lögum nr. 151/2010 og á grundvelli svokallaðra kvittanaðóma. Vegna þess gerir sóknaraðili endurkröfu vegna ofgreiðslu á bílaláni sem sóknaraðili tók hjá varnaraðila. Sóknaraðili vísar til þess að niðurstaða

endurútreikningsins sé sú að með tilliti til framangreindrar uppgreiðslu af söluandvirði hinnar veðsettu bifreiðar hafi þann 31. júlí 2014 verið ofgreiddar kr. 238.528 af láninu.

Sóknaraðili telur að endurútreikningar varnaraðila hafi ekki verið réttilega framkvæmdir, og framsetning á sundurliðun þeirra jafnframt verið óskýr og villandi fyrir sig sem almennan neytanda. Af þessum sökum hafi sóknaraðili leitað til óháðs aðila og látið gera fyrir sig nýjan endurútreikning á lánin, skv. lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu sbr. lög nr. 151/2010 um uppgjör lána með ólögmeta verðtryggingu, og með hliðsjón af dómum sem síðar hafa fallið um bann við afturvirkni þeirra laga og endanlegt gildi svokallaðra fullnaðarkvittana fyrir greiddum vöxtum.

Við endurútreikninginn hafi verið lagt til grundvallar að frá upphafi lánstímans í mars 2007 og allt fram til gjalddaga þann 3. júní 2010, hafi sóknaraðili getað borið fyrir sig fullnaðarkvittanir fyrir vöxtum sem greiddir hafi verið af láninu á hverjum gjalddaga, og þeim verði ekki breytt með afturvirkum hætti. Jafnframt séu afborganir af gengistryggða hluta lánsins dregnar frá upphaflegum höfuðstól. Enn fremur sé verðtryggði hluti lánsins endurreiknaður þannig að afborganir af þeim lánshluta á sama tímabili, að frádregnum verðbótum á hverjum gjalddaga, séu dregnar frá upphaflegum höfuðstól. Á tímabilinu frá 3. júní 2013 til uppgreiðslu lánsins þann 31. júlí 2014, hafi endurútreikningnum verið hagað í samræmi við fyrirmæli 18. gr. sbr. 4. gr. laga nr. 38/2001, þannig að af verðtryggða hluta lánsins hafi verið reiknaðar verðbætur samkvæmt breytingum á vísitölu neysluverðs auk verðtryggðra vaxta sem Seðlabanki Íslands birti, en af óverðtryggða (áður gengistryggða) hluta lánsins hafi verið reiknaðir þeir óverðtryggðu vextir sem Seðlabanki Íslands hafi birt hverju sinni. Afborganir hafi svo verið reiknaðar með því að draga hina endurreiknuðu vexti og verðbætur frá hverri greiðslu af láninu, og þeirri afborgun svo verið deilt niður á hvorn lánshluta um sig í hlutfalli við eftirstöðvar þeirra hverju sinni.

Niðurstaða endurútreikningsins hafi verið sú að með tillit til framangreindrar uppgreiðslu af söluandvirði hinnar veðsettu bifreiðar, hafi þann 31. júlí 2014 verið ofgreiddar kr. 238.528 af láninu. Sóknaraðili krafðist þess við varnaraðila að þessi fjárhæð yrði endurgreidd ásamt vöxtum, og jafnframt að endurgreiðslan yrði lögð inn á bankareikning sóknaraðila.

Í viðbótarathugasemdum sóknaraðila byggir sóknaraðili á því að í þágildandi 2. másl. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 38/2001 sé kveðið á um að sú vísitala sem reiknuð væri og birt í tilteknum mánuði, gildi um verðtryggingu lánsfjár næsta mánuð þar á eftir. Þar af leiðandi hafi í mars 2007 gilt sú vísitala sem hafði verið reiknuð og birt í febrúar. Samkvæmt tilkynningu Hagstofu Íslands hafi vísitalan þá staðið í 268,0 stigum en ekki 266,9. Þannig sé ljóst að við lánveitinguna hafi verið notuð röng grunnvísitala, og sé mikilvægt að það sé haft í huga vegna þeirra málsástæðna sem sóknaraðili leggur til grundvallar í máli þessu.

Í málatilbúnaði varnaraðila virðist aðallega vera byggt á því að hið umþrætta lán hafi þegar verið endurreiknað að fullu í samræmi við vaxtalög. Hins vegar sé enginn fótur fyrir þeirri fullyrðingu því röng vísitala hafi verið notuð í skuldabréfinu og hafi það verið sóknaraðila í óhag. Sá lánshluti sem þessi skilmáli eigi við um hafi ekki verið endurreiknaður miðað við rétta grunnvísitölu í samræmi við vaxtalög, og sé hvergi vikið að þessu atriði í málatilbúnaði varnaraðila. Sóknaraðili hafnar því þessum málatilbúnaði og kröfum varnaraðila sem á honum hafi verið byggt.

Þá vísar sóknaraðili til fyrri endurútreikningsins frá mars 2011 og telur að lýsing varnaraðila sé ekki í samræmi við framsetningu endurútreikningsins. Þar fái ekki betur séð en að allir gjalddagar lánsins hafi verið endurreiknaðir frá upphafi miðað við vexti samkvæmt 4. gr. vaxtalaga og auk þess hafi verið reiknaðir vextir af fjárhæðum þeirra frá hverjum gjalddaga allt fram til 16. mars 2011 og þannig hafi verið ákvörðuð

heildarfjárhæð sem hafi átt að koma til greiðslu þann dag. Jafnframt hafi verið reiknaðir vextir á raungreiðslur sóknaraðila fram til sömu dagsetningar, og þannig ákvörðuð heildarfjárhæð innborgunar sóknaraðila. Þessum tveimur fjárhæðum, þ.e. heildarfjárhæð til greiðslu og raungreiðslum ásamt vöxtum af hvorutveggja, hafi svo verið skuldajafnað í útreikningum miðað við umrædda dagsetningu 16. mars 2011. Með þessari aðferð („uppgjörsaðferð“) hafi ekki verið tekið tillit til þess að sóknaraðili hafði í raun greitt alla hina umræddu gjalddaga en eins og gefi að skilja sé óheimilt að reikna vexti, hvað þá vaxtavexti, á kröfu sem búið sé að greiða. Enn fremur sé það rangt sem varnaraðili hafi haldið fram um að hin svokallaða uppgjörsaðferð sé í samræmi við fyrirmæli laga nr. 151/2010 heldur sé hún þvert á móti í andstöðu við þau fyrirmæli sem með þeim lögum voru færð í 3. másl. 5. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001 þar sem segir: „*Frá höfuðstól og áföllnum vöxtum skal draga þær fjárhæðir sem inntar hafa verið af hendi fram að uppgjörsdegi í vexti, hvers kyns vanskilaálögur og afborgarnir miðað við hvern innborgunardag.*“ Samkvæmt hljóðan ákvæðisins beri því að draga heildarinnborgun skuldara á hverjum innborgunardegi frá áföllnum vöxtum og eftirstöðum höfuðstóls miðað við þann dag. Með þeirri aðferð („greiðsluflæðisaðferð“) telst greiðslu áfallinna vaxta vera lokið með hverri innborgun og eftir það reiknast því ekki frekari vextir á endurreiknaða afborgun frá og með því tímamarki. Þessari aðferð sé lýst með dæmi í athugasemdum við ákvæðið í greinargerð með frumvarpi til laga nr. 151/2010 og vísast til þess um nánari skýringar á aðferðinni. Þessari aðferð, þ.e. greiðsluflæðisaðferð hafi verið beitt í útreikningum sóknaraðila.

Þá vísar sóknaraðili til þess að í tilkynningu til sóknaraðila um endurútreikninginn frá varnaraðila hafi ekki verið gerður greinarmunur á verðtryggða og gengistryggða hluta lánsins líkt og varnaraðili hafi vísað til í athugasemdum sínum. Þvert á móti sé ekki hægt að ráða annað af þeirri sundurliðun en að útreikningurinn hafi náð til lánsins í heild. Að minnsta kosti hafi sundurliðun útreikningsins ekki gefið annað til kynna. Þá hafi sóknaraðili lagt áherslu á að ekkert hafi komið fram í þeirri tilkynningu eða sundurliðun útreikningsins um að hann hafi falið í sér neina leiðréttingu á því að upphaflega hafi verið miðað við ranga grunnvísitölu við lánveitinguna. Þetta sé sérstaklega mikilvægt vegna ákvæða laga nr. 151/2010 um hvernig skyldi fara með skuldbindingar þegar skilmálar um verðtryggingu þeirra teldust ógildir.

Hvað varði seinni útreikninginn frá 4. júlí 2010 þá bendir sóknaraðili á að í endurútreikningi sóknaraðila sé einmitt tekið mið af dómum sem varnaraðili hafi vísað til og forsendum þeirra og lagt til grundvallar að fjárhæð þeirra vaxta sem hafi verið greiddir á hverjum liðnum gjalddaga sé í raun endanleg fjárhæð þeirra vaxta sem skuli miða við í endurútreikningum, allt fram að því tímamarki sem skuldara hafi mátt vera ljóst um ólögmæti þeirra skilmála lánsins varðandi verðtryggingu sem um ræðir. Almennt hafa fjármálafyrirtæki, þar á meðal varnaraðili, kosið a.m.k. þegar um sé að ræða bílalan, að miða það tímamark við júní 2010 þegar dómar hafi fallið um ólögmæti skilmála um gengistryggingu í lánasamningum. Þetta sama tímamark sé lagt til grundvallar í þeim útreikningi sem sóknaraðili hafi lagt fram þannig að fram að því tímamarki sé litið svo á að fullnaðarkvittanir fyrir greiddum vöxtum gildi, en til einföldunar sé ekki látið skipta máli hvort vextir samkvæmt fullnaðarkvittun hafi verið hærri en reiknaðir vextir samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001 heldur sé fullnaðarkvittun lätin gilda fyrir alla gjalddaga fram að því. Eftir það tímamark sé útreikningum aftur á móti hagað í samræmi við fyrirmæli laga nr. 38/2001 eins og þeim hafi verið breytt með lögum nr. 151/2000, þannig að reiknaðir séu vextir samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001 til hvers gjalddaga og innborgun dregin frá samanlagðri fjárhæð eftirstöðva höfuðstóls og áfallinna vaxta hverju sinni til að ákvarða nýjar eftirstöðvar lánsins að þeim gjalddaga liðnum. Þannig sé endurútreikningur sóknaraðila raunverulega byggður á sömu

forsendum að þessu leyti og varnaraðili hafi vísað til varðandi seinni endurútreikning sinn dags. 4. júlí 2013, að öðru leyti en því að í endurútreikningi sóknaraðila hafi fullnaðarkvittanir fyrir greiddum vöxtum verið látnar gilda fyrir báða láns hlutana.

Sóknaraðili hafnar þeirri fullyrðingu varnaraðila að endurútreikningur sóknaraðila sé órökstuddur. Sóknaraðili byggir á því að vísað hafi verið til ákvæða laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu eins og þeim hafi verið breytt með lögum nr. 151/2010 sem og dómafordæma um fullnaðarkvittanir. Krafa sóknaraðila byggir á því að ekki beri einungis að endurreikna gengistryggða hluta lánsins heldur einnig þann hluta sem hafi verið verðtryggður í íslenskum krónum. Með vísan til þess sem að framan greinir um að ólögmæt grunnvísitala hafi verið notuð og sett í það skuldabréf sem lánveitingin hafi byggt á, hafnar sóknaraðili þeim málatilbúnaði varnaraðila að einungis beri að endurreikna gengistryggða hluta lánsins. Samkvæmt 2. másl. 2. gr. laga nr. 38/2001 séu ákvæði þeirra ófrávíkjanleg nema til hagsbóta fyrir skuldara. Þar sem það sé íþyngjandi fyrir skuldara að miða við lægri grunnvísitölu en þá sem hafi verið í gildi á lántökudegi sé því ljóst að þessi skilmáli lánsins um verðtryggingu sé ólögmætur og verði því að mati sóknaraðila að teljast ógildur. Jafnframt bendir sóknaraðili á að í 3. gr. lánskilmála skuldabréfsins sé kveðið á um að höfuðstóll skuldarinnar sé verðtryggður og breytist í hlutfalli við breytingar á vísitölu neysluverðs frá grunnvísitölu lánsins, sem hafi verið röng eins og fyrir segir. Þá sé hvergi í lögum nr. 38/2001 veitt heimild fyrir slíkum skilmála um verðtryggingu höfuðstóls, heldur nær sú heimild samkvæmt 13. gr. laganna aðeins til þess þegar umsamið eða áskilið sé að greiðslurnar skuli verðtryggðar. Hvergi í skuldabréfinu sé umsamið eða áskilið að greiðslurnar skuli verðtryggðar, heldur einungis höfuðstóllinn. Samkvæmt því sem að framan greinir um ólögmæta skilmála um verðtryggingu, sem verði þar af leiðandi að teljast ógildir. Í 1. mgr. 18. gr. laga nr. 38/2001 sbr. 1. gr. laga nr. 151/2001 segir að ef samningur kveður á um verðtryggingu skuldar samhliða vaxtaákvæðum, og annað tveggja sé ógilt, skuli þá bæði ákvæði samningsins um vexti og verðtryggingu fara eftir því sem kveðið sé á um í 4. gr. og því sem greinir nánar í 18. gr. Sóknaraðili mótmælir því ekki að samið hafi verið um að helmingur lánsins yrði verðtryggður en leggur á hinn bóginn áherslu á að slík verðtrygging verði að vera í samræmi við lög. Þess vegna tekur útreikningur sá sem krafa sóknaraðila byggist á einmitt mið af þessum forsendum, og nær til beggja láns hlutanna þannig að sá gengistryggði sé reiknaður í samræmi við fyrirmæli 1. máls. 4. gr. laga nr. 38/2001, en sá verðtryggði sé reiknaður með lægstu vöxtum á nýjum almennum verðtryggðum útlánum skv. 2 máls. 4. gr. og eigi greiðslur en ekki höfuðstól í samræmi við 14. gr. sbr. 1. másl. 13. gr. sömu laga. Þá sé í báðum tilvikum tekið mið af dómafordæmum varðandi fullnaðarkvittanir fyrir þeim vöxtum sem greiddir höfðu verið fram til júnímánaðar árið 2010. Þessa reikniaðferð telur sóknaraðili vera í fullu samræmi við framangreind ákvæði laga sem og viðhlítandi dómafordæmi. Verði fallist á það sé jafnframt bent á að varnaraðili hafi ekki gert neinar athugasemdir við hinar tölulegu niðurstöður útreikninganna heldur eingöngu við forsendur þeirra.

Því telur sóknaraðili að sá ágreiningur sem uppi sé felist í því hvort að endurútreikningur á hinu umþrætta láni skuli eingöngu taka til þess hluta lánsins sem hafi verið kveðið á um í lánsamningi/skuldabréfi að ætti að vera gengistryggður, eða hvort hann eigi einnig að ná til þess láns hluta sem hafi verið samið um að skyldi vera verðtryggður í íslenskum krónum. Þá telur sóknaraðili að báðir láns hlutanir séu bundnir ólögmætum skilmálum um verðtryggingu, sem verði þar af leiðandi að teljast ógildir. Af hálfu varnaraðila virðist vera óumdeilt og gengistryggði láns hlutinn hafi verið ólögmætur og hann beri því að endurreikna og leiðrétta, en af hálfu sóknaraðila sé þar að auki teflt fram þeirri málsástæðu að sá hluti lánsins sem hafi átt að vera verðtryggður

í íslenskum krónum hafi einnig verið ólögmætur. Útreikningar sóknaraðila taki mið af báðum þessum forsendum og sé hagað í samræmi við lög og dómafordæmi.

Að lokum vísar sóknaraðili til vaxta og byggir á því að fjármálafyrirtæki krefji neytendur almennt um vexti af skuldbindingum sínum við þau, og undantekningarlaust sé krafist dráttarvaxta þegar um vanskil sé að ræða. Það sama hljóti að eiga við þegar fjármálafyrirtæki hafi ekki staðið skil á kröfu viðskiptavinar enda bryti annað í bága við heilbrigða viðskiptahætti. Til stuðnings kröfum sínum um vexti bendir sóknaraðili jafnframt á að skv. fyrirmælum vaxtalaga hefði varnaraðili átt að leiðrétta lánið innan 90 daga frá gildistöku laga nr. 151/2010 sbr. bráðabirgðaákvæði X laga nr. 38/2001. Réttur sóknaraðila til leiðréttingar á umræddu láni hafi því verið fyrir hendi allt frá þeim tíma.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Byggir varnaraðili kröfu sína á því að lán sóknaraðila hafi þegar verið endurreiknað að fullu í samræmi við vaxtalög og fordæmi Hæstaréttar um gildi fullnaðarkvittana við endurútreikning ólöglegra gengistryggðra lána. Byggir varnaraðili jafnframt á því að útreikningar á kröfu sóknaraðila séu ekki í samræmi við fyrirmæli laga né fordæmi Hæstaréttar auk þess sem varnaraðili telur kröfu um vexti af kröfu sóknaraðila haldlausa.

Með kvörtun sóknaraðila hafi sóknaraðili lagt fram sundurliðaða útreikninga vegna þeirra endurútreikninga sem varnaraðili hafði framkvæmt á láni sóknaraðila. Annars vegar sé um að ræða endurútreikning á gengistryggðum lánshluta lánsins á grundvelli laga nr. 151/2010 um breytingu á vaxtalögum, dags. 16. mars 2011. Í samræmi við fyrirmæli laga nr. 151/2010 og dóm Hæstaréttar í máli nr. 471/2010, hafi upphaflegur höfuðstóll skuldarinnar verið vaxtareiknaður samkvæmt ákvæðum 4. gr. vaxtalaga og frá höfuðstól og áföllnum vöxtum hafi verið dregnar frá þær fjárhæðir sem greiddar höfðu verið fram að uppgjörstegi í vexti, hvers kyns vanskilaálögur og afborganir miðað við hvern innborgunardag. Þannig hafi útreiknuð fjárhæð myndað eftirstöðvar skuldarinnar eftir endurútreikninginn. Í tilkynningu til sóknaraðila um endurútreikninginn, sem hafi fylgt með kvörtun sóknaraðila, sé jafnframt tekið fram að ef hluti af upphaflegu fjárskuldbindingunni hafi verið verðtryggður miðað við vísitölu neysliverðs verði sá hluti óbreyttur.

Hins vegar sé um að ræða endurútreikning, dags. 4. júlí 2013, sem hafi farið fram í kjölfar dóma Hæstaréttar um gildi fullnaðarkvittana fyrir greiddum vöxtum, en þar megi helst nefna dóm í máli nr. 464/2012. Endurútreikningur varnaraðila á gengistryggðum lánshluta hins umþrætta láns, þann 4. júlí 2013, hafi byggt á framangreindri niðurstöðu dómsins. Sem fyrr hafi jafnframt verið tilgreint að ef hluti af upphaflegu fjárskuldbindingunni hafi verið verðtryggður miðað við vísitölu neysliverðs yrði sá hluti óbreyttur. Í endurútreikningnum hafi falist að litið hafi verið svo á að lántaki hefði fullnaðarkvittanir fyrir öllum greiðslum vaxta sem inntar höfðu verið af hendi. Hafi greiddir vextir fyrir ákveðið tímabil verið lægri en vextir reiknaðir skv. 4. gr. vaxtalaga hafi verið talið að vextir fyrir það tímabil væru að fullu greiddir og krafa varnaraðila um viðbótarvexti fyrir liðna tíð felldir niður. Ef greiddir vextir hafi verið hærri en reiknaðir vextir hafi mismuninum hins vegar verið ráðstafað til lækkunar á höfuðstól. Hafi sú aðferð verið sóknaraðila í hag og að hluta umfram skyldu af hálfu varnaraðila. Á grundvelli dóms Hæstaréttar í máli nr. 50/2013 hefði ofgreiddum vöxtum fyrst átt að ráðstafa til greiðslu á vangreiddum vöxtum og ekki komið til lækkunar á

höfuðstól nema lántaki hefði að öllu samanlögðu ofgreitt vexti. Varnaraðili hafi hins vegar kosið, sem fyrr segir, að fella niður vangreidda vexti.

Í skýringum með seinni endurútreikningi lánsins, sem hafi fylgt kvörtun sóknaraðila, sé aðferðarfræðinni lýst en jafnframt hafi verið bent á vef varnaraðila til enn frekari skýringa. Telur varnaraðili að lán sóknaraðila hafi verið endurreiknuð að fullu í samræmi við fyrirmæli laga og fordæmi Hæstaréttar og beri því að hafna kröfum sóknaraðila.

Útreikningur á kröfu sóknaraðila fái því ekki staðist. Þá sé jafnframt órökstutt í kvörtun sóknaraðila á hvaða forsendum beri að beita þeirri aðferð við endurútreikning sem þar sé lýst. Sé málatilbúnaður sóknaraðila svo óskýr að þessu leyti að mati varnaraðila að það geti varðað frávísun málsins frá úrskurðarnefndinni. Þá sé krafa sóknaraðila byggð á því að einnig beri að endurútreikna þann hluta lánsins sem hafi verið verðtryggður og í íslenskum krónum þannig að sá lánshluti beri vexti skv. 18. gr., sbr. 4. gr. vaxtalaga. Samkvæmt 1. mgr. 18. gr. vaxtalaga beri hins vegar eingöngu að reikna lánshluta eð slíkum hætti ef samningsákvæði um vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umliðun skuldar eða dráttarvexti teljast ógild.

Af hálfu varnaraðila sé því alfarið hafnað og mótmælt að varnaraðila beri að endurreikna þann hluta lánsins sem hafi verið verðtryggður í íslenskum krónum frá útgáfu skuldabréfsins. Svo sem skýrlega hafi komið fram í skuldabréfinu sjálfu og lýst hafi verið hér að framan hafi skuldbinding sóknaraðila verið að 50% hlutfalli í íslenskum krónum, verðtryggð miðað við vísitölu neysluverðs. Í 3. gr. skilmála skuldabréfsins sé því lýst hvernig verðtryggði hluti lánsins tekur breytingum í takt við breytingar á vísitölu neysluverðs og í 5. gr. skilmála skuldabréfsins sé tilgreint að lánshluti í íslenskum krónum bæri breytilega vexti í samræmi við gjaldskrá lánveitanda eins og þeir hafi verið skráðir á hverjum tíma og hafi verið 7,25% við lánveitinguna.

Ákvæði skuldabréfsins um vexti og verðtryggingu lánshluta lánsins í íslenskum krónum séu skýr og í samræmi við 13. og 14. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Þó svo að ákvæði skuldabréfsins um gengistryggingu lánshluta í erlendum gjaldmiðlum geti talist ógild eða að vettugi virðandi skv. réttarframkvæmd, séu engin efni til þess að ætla að ákvæði um vexti og verðtryggingu þess lánshluta sem hafi verið í íslenskum krónum haldi ekki efni sínu. Að mati varnaraðila halda ákvæði skuldabréfsins um vexti og verðtryggingu að gildi sínu að öllu leyti þrátt fyrir endurútreikning gengistryggðra hluta lánsins, enda hafi ákvæði lánsins um vexti af þeim lánshluta verið sjálfstæð og óháð ákvæðum bréfsins um vexti af lánshlutum í erlendum gjaldmiðlum. Sé krafa sóknaraðila um aðra vexti af lánshluta í íslenskum krónum órökstudd með öllu og styðjist hvorki við lög, venju né samninga aðila.

Samkvæmt lýsingu á útreikningum sóknaraðila sé farin sú leið við útreikning á kröfu sóknaraðila að reikna upp á nýtt afborgunarhluta greiðslna með tilliti til endurreiknaðra vaxta í stað þess að nota þær fjárhæðir sem sóknaraðili innti af hendi í afborganir í reynd. Því fái varnaraðili ekki betur séð en að með slíkum hætti sé sóknaraðili í endurreikningi sínum að lækka höfuðstól lánsins um afborgunarhluta sem hafi ekki verið greiddur. Sé sú aðferð með öllu órökstudd af hálfu sóknaraðila og fær varnaraðili ekki séð að slíkir útreikningar séu í samræmi við ákvæði 18. gr. vaxta laga, sbr. lög nr. 151/2010, né fordæmi Hæstaréttar um endurútreikning gengistryggðra lána, sbr. sérstaklega dóm Hæstaréttar í máli nr. 50/2013.

Samkvæmt framansögðu fái grundvöllur fyrir fjárkröfu sóknaraðila því ekki staðist.

Loks telur varnaraðili að hafna beri kröfu um dráttarvexti eða aðra vexti af kröfu sóknaraðila, jafnvel þó fallist yrði á kröfu sóknaraðila að öðru leyti. Samkvæmt 3. mgr. 5. gr. vaxtalaga er eingöngu heimilt, þegar ekki er samið um gjalddaga kröfu, að reikna

dráttarvexti frá og með þeim degi þegar liðinn er mánuður frá því að kröfuhafi sannanlega krafði skuldara með réttu um greiðslu. Krafa sóknaraðila um dráttarvexti frá 31. júlí 2014 fáist því ekki staðist og telur varnaraðili að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að hafa beint kröfunni að varnaraðila fyrr en í febrúar sl. Af því leiði að framangreind krafa sóknaraðila um dráttarvexti sé haldlaus og beri því að hafna henni.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að endurútreikningi bílaláns sóknaraðila sem gefið var út með veðskuldabréfi til forvera varnaraðila dags. 1. mars 2007. Skuldabréfið var 50% í íslenskum krónum og 50% í erlendum hlutföllum.

Sóknaraðili krefst þess að bílalánið verði endurútreiknað bæði á gengistryggða hluta lánsins sem og þess hluta lánsins sem var verðtryggður í íslenskum krónum. Sóknaraðili hefur lagt fram endurútreikning fyrir nefndina og vísar til þess að samkvæmt útreikningnum hafi verið ofgreiddar kr. 238.528 af bílaláni bifreiðarinnar og krefst þess að varnaraðila verði gert að greiða sóknaraðila umrædda fjárhæð ásamt vöxtum.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað þar sem endurútreikningar á kröfu sóknaraðila séu ekki í samræmi við fyrirmæli laga né fordæmi Hæstaréttar auk þess sem varnaraðili telur kröfu um vexti af kröfu sóknaraðila haldlausa.

Varðandi þann hluta lánsins sem tengdur var gengi erlendra mynta hefur nefndin borið saman útreikninga varnaraðila og þá útreikninga sem sóknaraðili hefur lagt fram. Ekki er að fullu ljóst í hverju tölulegur mismunur liggur. Skýringar sóknaraðila á þeim mismun sem hann telur vera á „uppgjörsaðferð“ og „greiðsluflæðisaðferð“ duga ekki til að varpa skýru ljósi á það tölulega misræmi sem er á útreikningum aðila. Vísanir sóknaraðila til ákvæða laga nr. 151/2010 duga ekki til að hnekkja því meginatriði í málatilbúnaði varnaraðila að útreikningar hans séu í samræmi við þá útreikninga sem dómstólar hafa lagt til grundvallar í úrlausnum sínum. Að þessu virtu hefur sóknaraðila ekki tekist að sýna fram á að hann eigi kröfu til frekari endurgreiðslna vegna þessa láns hluta en þegar hafa verið inntar af hendi.

Varðandi verðtryggða hluta lánsins krefst sóknaraðili þess að lagður verði til grundvallar endurútreikningur hans þar sem eru reiknaðar verðbætur samkvæmt breytingum á vísitölu neysluverðs auk verðtryggðra vaxta sem Seðlabanki Íslands birti. Á þessa kröfu verður ekki fallist. Þessi láns hluti lýtur umsömdum skilmálum m.a. um vexti, og skyldi lánið bera breytilega vexti skv. gjaldskrá lánveitanda eins og þeir væru skráðir á hverjum tíma, en þeir voru 7,25% við útgáfu skuldabréfsins. Sóknaraðili hefur engan reka gert að því að sýna fram á að þessir samningsbundnu vextir séu óeðlilega háir eða af hverju ætti ekki að byggja á umsömdum vöxtum við uppgjör bréfsins. Án skýringa á þessu er útilokað að að víkja þessu samningsákvæði til hliðar og breytir í því efni engu að ákvæðið byggir samkvæmt efni sínu á einhliða ákvörðunum kröfuhafans. Fær þessi niðurstaða stoð í dómi Hæstaréttar nr. 734/2013

Með lögum nr. 51/2007 var gerð breyting á lögum um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001. Með þessum breytingalögum var lögfest svohljóðandi ákvæði. „*Vísitala sem reiknuð er og birt í tilteknum mánuði gildir um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár frá fyrsta degi þar næsta mánaðar*“. Þessi breyting tók þó ekki gildi fyrr en 1. janúar 2008.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Við útgáfu skuldabréfsins var því í gildi upphafleg 2. mgr. 14. gr. vaxtalaga, svohljóðandi „*Vísitala sem reiknuð er og birt í tilteknum mánuði gildir um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár næsta mánuð á eftir.*“ Í skýringum með frumvarpi að breytingarlögum 51/2007 kemur fram af hverju þessi breyting var gerð og ákveðinn skilningur löggjafans á hinni eldri framkvæmd. Hún fólst í því að verðupplýsingum var safnað saman tvo fyrstu virku daga hvers mánaðar. Vísitalan var svo gefin út nægilega snemma í framhaldi af því til að unnt var að leggja hana til grundvallar strax um næstu mánaðamót á eftir. Þegar umrætt skuldabréf var gefið út þann 1. mars 2007 átti samkvæmt þessu að miða grunnvísitölu þess við útgefna vísitölu Hagstofunnar í febrúar 2007, þ.e. 268,0 stig en ekki 266,9 stig svo sem gert var. Voru þannig gerð mistök við útgáfu skuldabréfsins sem höfðu áhrif á uppgjör aðila. Þetta haggar þó ekki niðurstöðu nefndarinnar að því er varðar vexti verðtryggða láns hlutans.

Það er ljóst að fjárhagsleg þýðing þess að röng vísitala var notuð var mjög óveruleg í samhengi við heildarlánsviðskipti aðila. Hefur þetta valdið upphaflegri skekkju sem nam innan við 5.000 krónum á grundvelli láns sem nam yfir 2 milljónum króna.

Heimild til endurheimtu ofgreidds fjár vegna þegar uppgreiddra samningssambanda felur í sér röskun á þeirri réttarstöðu, sem á að skapast við fullnaðargreiðslu og hefur því í framkvæmd sætt takmörkunum. Þegar litið er til þess um hve óverulega hagsmuni er að tefla, þess langa tíma sem liðinn er frá því samið var um ranga grunnvísitölu bréfsins og hvernig þessi grunnvísitala hefur verið notuð um margra ára bil og loks lögð til grundvallar við uppgreiðslu lánsins, þykir nefndinni ófært að kveða á um að þessi lánaviðskipti skuli tekin upp á ný, í því skyni einu að leiðrétta þetta atriði.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, um fjárgreiðslu úr hendi varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 18. ágúst 2016

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hrannar Már Gunnarsson

Elísabet Júlíusdóttir
Unnur Erla Jónsdóttir